

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Чанкова на дисертационен труд на тема:

НЯКОИ АСПЕКТИ ПО РАЗСЛЕДВАНЕ НА ТРАНСНАЦИОНАЛНАТА ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ

**на Михаела Георгиева Клечерова, редовен докторант в Правно-
историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“**

**за получаване на образователната и научна степен ДОКТОР в Научна
област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално
направление 3.6 Право, Научна специалност Наказателен процес**

1. Кратки биографични данни за докторанта

Михаела Клечерова е завършила Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“ през 2011г. През 2013 г. след конкурс е зачислена като редовен докторант по Наказателен процес в Катедра „Публичноправни науки“ на Правно-историческия факултет на същия университет. След изпълнение на дейностите по индивидуалния учебен план през 2017г. е отчислена с право на защита. В момента работи като адвокат предимно по наказателни дела.

Като докторант Михаела Клечерова показва много добри способности за научна работа, а така също и за педагогическа дейност. Сред колегите си и студентите се ползва с уважение. Поетите ангажименти изпълняваше качествено и в срок. Има широки интереси, не само към наказателния процес, но и към правата на човека, виктимологията, възстановителното правосъдие.

Сертифициран медиатор е. Проявява траен стремеж към усъвършенстване и развитие. Отличава се с висока работоспособност, може да работи в екип, под напрежение и в съкратени срокове. Това се отрази благоприятно върху работата ѝ по дисертацията.

2.Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд е безспорна. Налице е глобална тенденция за запазване на високите нива на престъпността на транснационално ниво, осъществявана от организирани престъпни групи, а така също и на не особено успешното ѝ разследване и наказване. Геостратегическото разположение на България прави проблемът особено остър за нас. Поради това са повече от оправдани вниманието и усилията, които докторантът е вложил, за нейното разработване.

Същевременно, темата е дисертабилна. Независимо, че в българската правна литература има изследвания, посветени на организираната престъпност, повечето от тях изследват въпроса от материалноправна или криминологична гледна точка, наказателнопроцесуалните и криминалистичните аспекти са по-слабо засегнати, а на практика липсва сериозно проучване за транснационалната организирана престъпност. Център на настоящия дисертационен труд са процесуалните аспекти и най-вече някои особености на разследването на транснационалната организирана престъпна дейност, като по този начин се интерпретират задълбочено и редица въпроси на криминалистиката. Тъй като се касае за разследване на сложна и добре организирана престъпна дейност, надхвърляща националните граници, което по правило е специфично, особено трудно и трудоемко, нерядко допълнително усложнено и от нормативни решения и ограничения, заслужава адмирации смелостта на докторанта да се заеме с толкова голяма задача.

Трудът има стройна структура, състояща се от увод, три глави, заключение, библиография и 7 приложения.

В Глава първа са идентифицирани някои основни проблеми при разследването на транснационалната организирана престъпност. Извършен е задълбочен, на моменти разточителен, анализ на понятието „организирана престъпна група“ съгласно чл. 2, б. „а“ от Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и чл. 93, т. 20 от Наказателния кодекс. Това включване на наказателноправна проблематика обаче е оправдано, тъй като пряко рефлектира върху предмета на доказване и оттам на разследването на този вид престъпност. Изследвано е значението на елементите на престъпните състави по чл. 321 и чл. 321а от Наказателния кодекс, с оглед разследването и доказването на транснационална организирана престъпна дейност. Погледът на докторанта е критичен и едновременно с това практически ориентиран. Това води до обосновани изводи и предложения, не само теоретични, но и *de lege ferenda*, за изменения в актуалната уредба в НК, имащи характер на принос.

Дължимо внимание е отделено на новото понятие „фактологически дефицит“ от практиката на Специализирания наказателен съд като основна причина за връщане на делата. Правилно се посочва, че зад него се крие голяма доза субективизъм, доколкото няма, а и практиката и на Специализирания наказателен съд и на Апелативния специализиран наказателен съд не дава ясен и конкретен критерий относно това „що е то достатъчен обем от факти и кога този обем е налице“. Основателно се критикува излишния формализъм, затрудняващ разследването и работата на специализираните органи, особено що се касае до трансграничните престъпления. Заслужава да се отбележи и изследването на умишлените действия / въздействие върху свидетели, вещи лица и др./, като част от практическите проблеми, възпрепятстващи разследването, и предложените начини за тяхното преодоляване.

Глава втора има централен характер и разглежда специфичните инструменти при разследване и доказване на престъпления, свързани с транснационалната организирана престъпност. Специален акцент е поставен върху някои от способите с особено значение, като специалните разузнавателни

средства и най-вече контролираната доставка, доверителната сделка и разследването чрез служител под прикритие. На задълбочен анализ е поставена ролята на защитения свидетел - в различните му разновидности- и значението на показанията му. Отчетена е необходимостта от включване на още нови инструменти при разследването на този вид престъпност, съществуващи и даващи добри резултати в сравнителен план, като сътрудник на правосъдието и сътруднически обвиняем. Това е безспорно правилно, тъй като инструментариумът за разследване на този вид престъпна дейност се нуждае от обогатяване. В тази глава се съдържат и редица основни предложения към бъдещия законодател за изменения и допълнения на НПК.

Дисертантът правилно е отделил внимание на международната правна помощ като елемент на международното правно сътрудничество, които са основополагащи при разследването на този вид престъпност. Независимо, че и Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси на Съвета на Европа от 1959 г. и двата Допълнителни протокола към нея, и Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите членки на Европейския съюз от 2000 г. и Допълнителният протокол към нея са посочени в изследването, не всички техни възможности са изчерпани. Има още механизми, които следва да бъдат обосновано представени на вниманието най-вече на практикуващите юристи. Положителен пример са насърчаването на екстрадицията, трансферът на наказателни производства и международната следствена поръчка.

Глава трета разглежда някои съвременни инструменти за разследване на транснационалната организирана престъпност. Предмет на вниманието на дисертанта са проблемите на съвместните екипи на разследване като един от най-модерните и ефективни инструменти на международното правно сътрудничество по наказателни дела. Изчерпателно са посочени многобройните им предимства и е уместна препоръката за по-широкото им използване. Ролята на международната съдебна експертиза, особено при международния тероризъм, киберпрестъпност, трафик на хора, оръжие и наркотици,

престъпления, свързани с културно-историческото наследство, и други форми на транснационална организирана престъпност също е от фундаментално значение. Изследвано е както актуалното статукво, така и начините за подобряването му.

В дисертацията е показано познаване и на други, сравнително нови инструменти, благоприятстващи разследването на транснационалната организирана престъпност- Европейската заповед за арест, а така също и на най-новата- Европейската заповед за разследване /ЕЗР/, целяща подобряване и ускоряване работата на прокурорските и съдебни органи при събиране на доказателства, които се намират на територията на друга държава от ЕС. В тази част изследването се отличава с особена иновационност, тъй като Директивата за ЕЗР все още не е транспонирана в България и на практика това е първият теоретичен анализ. Правилно дисертантът убедено препоръчва широкото ѝ използване, както и разпита чрез видеоконферентна или телефонна връзка.

Трудът е разработен на нивото на съвременните научни изследвания. Изводите на докторанта са подкрепени от резултатите на сериозни емпирични проучвания, статистически данни и съдебна практика. Използваната методология е правилна, като освен общонаучните методи важно значение имат използваните анкети, беседи и стандартизирани интервюта. Обобщенията и проучванията на докторанта са представени по много комуникативен начин - чрез диаграми, графики, таблици. Демонстрирано е много добро познаване на международноправните инструменти, свързани с противодействието на транснационалната организираната престъпност. Проучени са забележителен брой литературни източници - 187 заглавия на кирилица и 60 на латиница, български нормативни актове и стратегически документи, съдебна практика и други релевантни източници на информация. На 232 страници са направени 219 бележки под линия. Това показва умения за работа с научен апарат. Резултатите от изследването са апробирани на множество конференции и са публикувани в страната и чужбина. Авторефератът е изготвен съгласно правилата.

3.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд, разбира се, могат да се отправят и някои критични бележки.

1.Изследването е предоминантно национално ориентирано, което е разбираемо, тъй като всички измерения на разследването на транснационалната организирана престъпна дейност е непосилна задача за един докторант. Освен това, препоръките, които тя отправя, логично са адресирани към българския законодател. Все пак, препоръчвам, доколкото е възможно, в бъдеще изследването да се обогати в тази му част.

2. В труда има много предложения *de lege ferenda*, касаещи НК и НПК, които са разумни и могат да бъдат подкрепени. Същевременно, има и такива, които биха срещнали съпротива от законодателя, а и от теорията. Така например, предложенията относно удължаването на срока на мярката за неотклонение „задържане под стража“ за обвиняеми по този вид дела на 1 г. и 6 месеца /чл. 63, ал. 4 НПК/ и използването на СРС за период от 10 месеца /чл. 175, ал. 4 НПК / би срещнало сериозен отпор от защитниците на правата на човека. Удържимата е тезата, че за този неконвенционален вид престъпност са необходими неконвенционални средства, но е нужно да се намери по-добър баланс между интересите на правосъдието и правата на обвиняемия.

3.Считам, че редица други предложения *de lege ferenda* по-лесно биха се приели, ако се намерят достатъчно аргументи за създаването на Особени правила за разглеждането на този вид престъпления, без да се нарушават основни правни принципи.

4. Макар, че това не е център на дисертацията, би могло да се добави и още един ракурс - защита на жертвите при разследването на този вид престъпност.

Тези бележки обаче по никакъв начин не засягат общата ми положителна оценка на дисертационния труд.

4.Заключение

В дисертацията се съдържат достатъчно нови идеи и научни приноси, които обогатяват наказателно-процесуалната теория и практиката по разследването на транснационалната организирана престъпна дейност. Затова смятам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски“ относно присъждане на ОНС „Доктор“.

Ето защо считам, че на дисертационния труд на докторанта Михаела Георгиева Клечерова трябва да се даде положителна оценка и тя да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателен процес/.

26 Март, 2018г.

Рецензент:

Проф. д-р Д. Чанкова